

Marijan F. Kranjc, general-major u penziji

Ocena knjige:

**Prof. dr. Radovan Radinović, general-
potpukovnik u penziji**

Karakter ratova za razbijanje Jugoslavije¹

Uvodne primedbe

Pre kratkog vremena je bila v Beogradu predstavljena spomenuta knjiga generala **Radovana Radinovića**, poznanika i mentora na generalskom ispitu 1989. godine.

---

¹ General prof. dr. Radovan Radinović, *Karakter ratova za razbijanje Jugoslavije*, Beograd, 2015.

Radinović je istaknuti vojni stručnjak – doktor vojnih nauka, takodje magistar političke sociologije. U čin general-majora je bio unapredjen godinu pre mene sa odličnom teoretskom temom: *Bitka u prostoru*. Nakon toga je bio postavljen za načelnika katedre strategije u Školi narodne odbrane u Beogradu, zatim za načelnika inštituta za strategijska istraživanja JNA, da bi na kraju obavljao dužnost načelnika Uprave za strategijske studije in odbrambenu politiku Saveznog ministarstva za odbranu SR Jugoslavije. Bio je i službeni svedok generalima JNA na Haškom sudu.

Ukratko rečeno: bio je avtor svih strategijskih planova JNA – mali »jugoslovenske **Klausevic**«.

Bio je takodje korektor svih spomen knjiga, koje su »napisali« zadnja trojica saveznih sekretara za narodnu odbranu (**Nikola Ljubičić**, **Branko Mamula** i **Veljko Kadrijević**). Kada je 1988. godine naprasno umro moj mentor general-major **Miraž Stožinić**, u GŠ JNA su na njegovo mesto imenovali generala Radinovića, koji se jedini razumeo na moju inovativnu temu Sukoba niske intenzivnosti i borbene izgradnje JNA.

U Beogradu je vladao veliki interes za njegovu poslednju knjigu, pogotovu što su »republički« vojni stručnjaci, bes potrebnih kvalifikacija, veoma različito ocenjivali krvave ratove u svojoj okolini, nazivajući jih kao »oslobodilačke«, »domovinske«, »pravedne«, »odbrambene« i slično.

Avtor je na 394 stranica obradio, pored uvodnog dela (**Rat i agresija – definisanje i klasifikacija**, 44 stranica), **karakter oružanog sukoba u Sloveniji** (18 stranica), u **Hrvatskoj** (114 stranica) i u **Bosni i Hercegovini** (205 stranica).

Na osnovu toga je logički zaključiti, da je avtor glavnu pažnju usmerio na Bosnu i Hercegovinu, verovatno iz razloga što je na haškom sudu bio svedok srpskim generalima (**Mladiću**, **Krstiću** i drugima).

Učiniću preskog dela o klasifikaciji određenih pojmova o ratu jer jih je moguće naći u svakoj vojnoj enciklopediji, no ipak moram dodati, da je general Radinović samovoljno dodao klasifikaciju pojmova o intenzivnosti vojnih sukoba, koje nema u nijednoj jugoslovenskoj vojnoj enciklopediji! Naime, radi se o sasvim novim pojmovima iz savremene američke vojne doktrine sukoba niskog intenziteta (tema Stožinićeve i moje generalske zadaće), pa sam čak predložio usvajanje triju novih pojmova o oružanim sukobima: visokog intenziteta

(nuklearni rat), srednjeg (klasični rat) i niskog intenziteta (neoružan i lokalni sukob).

Avtor je naveo i vrste građanskih ratova v Jugoslaviji, i to: secesijski, verski, etnički i ideološki.

Avtor je takodje definisao »**unutrašnje sukobe**« koji su se dešavali u Jugoslaviji in zbog kojih se vanjski faktor nije hteo uplitati u njihovo razrešavanje, jer nisu definirani u međunarodnom (vojnom) pravu, pa iako se radio o »**oružanom otporu**«, koji je imao sledeće ciljeve:

- preuzimanje vlasti silom;
- odcepljenje delova države in uspostavljanje samostalne države;
- uspostavljanje državno-političke avtonomije u određenoj državi i slično.

Karakter oružanog sukoba u Sloveniji

Svakako je zanimljivo, da je avtor najmanje prostora (18 stranica) posvetio oružanom sukobu u Sloveniji, za što je koristio, pored svojih saznanje, još dva »vojnička« izvora – admirala **Branka Mamulo** (*Stučaj Jugoslavije*) i generala **Nikola Čubro** (*Vojska i razbijanje Jugoslavije*), te rusku stručnjakinju **dr. Jelenu Guskovu**², ali bes slovenačkih vojnih avtorja³, što znači, da u Beogradu ne čitaju (i nevažavaju) tekstove slovenačkih generala!

Avtor navodi detaljno (rusko obojenu) hronologiju slovenačkih faktora za secesiju odn. odcepljenje od matične države SFRJ, počev od nacionalnog programa u Novoj reviji (1988) do povlačenja JNA iz Slovenije (23. 10. 1991).

Interesantno je i to, da avtor ne navodi nijednu izjavu glavnih srpskih političara: Slobodana Miloševića, Dobrice Ćosića i Borisava Jovića.

A navodi jednu neobičnu izjavu Milana Kučana (str. 55), da je u Sloveniji juna 1991 bio »rat između dva naroda«, između Slovenaca i

---

² Dr. Jelena Guskova, *Istorija jugoslovenske krize*, Beograd, 2003. Navadno se radi o najkvalitetnijoj hronologiji i analizi jugoslovenske krize (1.000 stranica). Dr. Guskova je inače vodja Instituta za noviju istoriju Balkana kot Ruske akademije nauka. Godine 1994 je bila ekspert u štabu OUN u Zagrebu, a godine 2003 na haškom tribunalu ekspert – svedokinja u obrani generala Stanislava Galića.

³ General-major **Marijan F. Kranjc**, *Balkanski vojaški poligon*, Ljubljana, 1998 i general-pukovnik **Konrad Kolšek**, *Spomini na začetek oboroženega spopada v Jugoslaviji 1991*, Maribor, 2001.

Srba, bes navodjenja izvora, pa sam ubedjen, da nešto slično Kučan nije nikada izjavio⁴.

Avtor takodje ne navodi, da je strani faktor pomogao slovenačkim tenzijama.

Avtor je na kraju svoje kratke »empirijske« analize naveo sledeće zaključke:

- radio se o »**oružanoj pobuni**« TO Slovenije protiv JNA, koja je bila ispod nivoja i obima lokalnog rata odn. sukoba niskog intenziteta;
- to je bio »**unutrašnji oružani sukob**«, jer je TO Slovenije napala deo OS SFRJ (JNA), deo saveznog MUP i carine na teritoriju Slovenije;
- takodje se radio o »**pobunjeničkom napadu**«, jer Slovenija nije imala ovlaštenja, da komanduju delu OS SFRJ – jedinicama i štabovima TO Slovenije;
- oružana pobuna je bila izvedena sa **separatističkim ciljem**, to je radi secesije Slovenije od Jugoslavije, što je značilo **nasilno razbijanje** te države. Zato se Slovenija mora smatrati kao **glavni krivac tog zločina**, iako formalno nije bila okrivljena.

Avtor je tako Sloveniju, bes stava odn. osude haškog ili nekog drugog međunarodnog suda jednostavno proglasio za glavnog krivca za razbijanje Jugoslavije!

Karakter oružanih sukoba u Hrvatskoj 1991–1995

Avtor je oružane sukobe u Hrvatskoj analizirao u tri etape odn. faze, pošto se nije radilo o neprekidnom sukobu, i to:

- sukob Hrvatske i njezinih Srba (gradjana);
- sukob Hrvatske i SFRJ (JNA);

---

⁴ **Prof. dr. Božo Repe**, avtor knjige *Milan Kučan, prvi predsednik*, Ljubljana, 2015, mi je 30. 11. 2016 na postavljeno pitanje odgovorio (mail) sledeće: *Kučan naravno to nije nikada rekao! Politički konflikt između Srba i Slovenaca je bio u Jugoslaviji jedini, koji nije bazirao na etičkoj mržnji, iako ga je srpska politika potpaljivala. Radilo se o dva različita koncepta oko razvoja Jugoslavije (demokratska, konfederativna, otvorena za evropske integracije ili pak centralizirana Srboslavija). U vojnim sukobima u Sloveniji je učestvovala još nacionalno mešovita JNA, a za srpsku ju je kasnije učinio Milošević. Kao što znate, postoji baš suprotna, još uvek aktuelna teza, da su se Slovenci i Srbi (Kučan i Milošević) dogovorili za odlazak Slovenije iz Jugoslavije, što uopšte nije tačno!*

- sukob Hrvatske i Republike Srbske krajine (RSK).

Opstrukcija srpskih stanovnika protiv osamostavljanja Hrvatske započela je kada je nastala »ultra-nacionalistička« stranka HDZ, pa je zatim hrvatski parlament 22. 12. 1990 odobrio novi ustav, sa kojim je »**ukinut**« **srpski narod** kao ravnopravan i konstitutivan narod u Hrvatskoj, pa je degradiran u nacionalnu manjinu (1/5 stanovnika). Sledilo je etničko nasilje⁵, slično ustaškom.

Ovom procesu je naravno sledio spontani, a zatim i organizovani otpor, najpre politički, a zatim i oružani. Avtor navodi, da oružanog sukoba nije bilo moguće sprečiti niti minimizirati!

Radilo se o geostrategijskom i geopolitičkom problemu, konkretno položaju Republike Srpske krajine (RSK), kojeg Hrvatska nije mogla razrešiti!

RSK je očekivala međunarodnu podršku, koja je međutim izostala. I matična država (Srbija) je uskratila očekivanu podršku, pa je zato poraz RSK bio neizbežan.

Sukob između Hrvatske i njezinih srpskih državljanina trajao je od 1990. do sredine 1991. godine, kada je nastupila JNA. Radilo se o raznim oblicima **neoružanog sukoba**, deklarativne prirode (usvajanje raznih resolucija in drugih izjava), medijskog optuživanja, subverzivnog delovanja i dvaju ograničenih policijskih sukoba (Plitvice, 31. 3. 1991 i Borovo selo kot Vukovara, 2. 5. 1991). Desila se i »balvanska revolucija«!

Sukob između Hrvatske i JNA je faktički počeo 25. 6. 1991, kada je Hrvatska blokirala sve kasarne i objekte JNA, i istovremena nagovestila medijski linč in pozvala sve hrvatske građane, da napuste JNA. Avtor kaže, da je taj datum nekako povezan sa početkom »policijsko-carinske akcije« (takodje moj izraz iz ***Balkanskog vojnog poligona***) na graničnim prelazima Slovenije prema Austriji (i Italiji).

Hrvatska se je planski pripremala za odcepljenje od SFR, pa je zato glavnu brigu posvetila formiranju svoje vojske. Stručni deo zadaće su dobili hrvatski kadrovi u JNA, na čelu sa general-pukovnikom **Martinom Špegljem**, bivšim komandantom 5. armije u Zagrebu. Odluka je primljena 20. 4. 1991, kada je formiran **Zbor narodne garde (ZNG)**, a završen 22. 9. 1991, kada je hrvatska vojska (HV) narasla na 200.000 vojnika, od toga 70.000 pripadnika ZNG odn. specijalnih

---

⁵ Godine 1991 bilo je u Hrvatskoj 581.663 Srba, a godine 2001 samo 201.631 (Izvor: Šime Livada, *Etničko čišćenje – zločin stoleća*).

policijskih jedinica. Na kraju 1991. godine HV je imala u svom sastavu i 350 tenkova, 400 topova većih kalibara i nekoliko avijona MIG-21.

Jedinice JNA bile su u kasarnama prepuštene svojoj subini i veći deo njih se spašavao predajom, jer ionako nisu imale nikakvih ukaza o akcijskom odnosno borbenom delovanju.

Jedna od glavnih akcija JNA, konkretno oko Vukovara, bila je savim nepotrebna, jer po važećoj doktrini JNA naseljena mesta se nisu zauzimala borbom, nego su se samo blokirala ... U međuvremenu so jedinice HV napale in uništile oko 200 srpskih sela oko Vukovara!

Sukob izmedju Hrvatske (hrvatske vojske) i JNA završio je porazom JNA!

Ovaj poraz JNA u Hrvatskoj dogodio se u vreme kada je bio predsednik Predsedništva SFRJ Stipe Mesić, a načelnik štaba Vrhovne komande, armijski general Veljko Kadijević, nije izdajo potrebnih ukaza, da JNA pobedi hrvatsku vojsku! Samo tako bi, po mišljenju avtora, sprečili građanski rat, koji je usledio u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini!«

Kada je JNA u Hrvatskoj bila pobedjena (padom Vukovara), beogradski su vodje – Slobodan Milošević, Borisav Jović i Branko Kostić 26. 11. 1991 zamolili Savet bezbednosti OUN, da u Hrvatsku uputi **mirovne snage radi zaštite Srba**. Odgovor je bio pozitivan, pa je 8. 1. 1992 bilo odlučeno, da se u Hrvatsku pošalje grupa od 50 oficira za vezu, koji će nadgledati prekid vatre izmedju JNA i Hrvatske vojske. Dana 21. 2. 1992 usvojena je rezolucija Generalne skupštine OUN o slanju plavih šlemova u Hrvatsku –snaga **UNPROFOR**, koje su brojale **8.332 pripadnika**, sa štabom u Sarajevu, a zatim u Zagrebu.

Svoju ulogu – čuvara mira, snage UNPROFOR-a realno niso mogle ostvariti, jer je u međuvremenu Hrvatska vojska ojačala i bila spremna za konačni obračun sa vojskom RSK!

Kada je bila sredinom jula 1995 podpisana tkz. »**Splitska deklaracija**« izmedju Hrvatske i BiH o borbi protiv »srpskog neprijatelja«, sa blagoslovom Nemačke i SAD, sudbina RSK bila je već unapred odlučena⁶.

Autor navodi, da je bila RSK u odnosu na prostor i vreme, kao dva presudna strategijska faktora, u slabijem položaju. Takodje je bila u podređenom položaju sa snagama, jer je taj odnos bio 1 : 10! Vojska

---

⁶ General-major Milisav Sekulić, moj prijatelj, napisao je knjigu sa naslovom »**Knin je pao u Beogradu ...**«

RSK je bila raspoređena u 6 korpusa, koji su branili sasvim odvojene dele teritorije, pa tako nije bilo nikakvih mogućnosti za manevar snaga po unutrašnjim pravcima.

Iako nema dokumenta o izabranoj strategiji odbrane, autor analizira dva moguća modela, i to: strategijski doček odn. frontalni otpor i strategiju narodne odbrane odn. borbenog delovanja po koncepciji ONO i DSZ, pa navodi, da je vojno rukovodstvo RSK izbralo početni model odbrane, a koji je bio sasvim pogrešan. Kao jednog od uzroka navodi i delovanje jedinica na partizanske i četnički način ...

Na kraju su sledile i dve ofanzivne operacije HV – »**Bljesak**« i »**Oluja**«, koje su odlučile sudbinu hrvatskih Srba – na prognanstvo i genocid.

Gubitci hrvatskih Srba u ove dve operacije po doktrini »Spaljene zemlje« bili su sledeći: 1.192 – 62 % civila (staraca, invalida), 717 – 37,3 % vojnika, 12 – 0,3 % milicijonera i **250.000 prognanih!**

Zaključak:

- unutrašnji oružani sukob (na teritoriji Hrvatske);
- građanski rat na nacionalnoj i verskoj osnovi (po ustaškoj formuli: 1/3 pobiti, 1/3 prekrstiti in 1/3 prognati);
- secesijski rat sa genocidnim ciljem – masovnim progonom državljana srpske nacionalnosti (etnično čišćenje);
- »domovinski rat« kao lažna medijska parola za Hrvate.

Karakter oružanog sukoba u BiH

Kao što sam već istakao, avtor je više od polovine knjige posvetio raspravi o karakteru oružanog sukoba u BiH, pa kaže, da je to učinio zbog posebnog položaja BiH u jugoslovenskoj federaciji, a takodje i zbog različitih političkih i vojnih strategija triju glavnih aktera, opredeljenih u odnosu na veru – srpskog (pravoslavlje), hrvatskog (katolicizam) i muslimanskog (islamizam) naroda. U odnosu na ovakav sastav logička su bila i savezništva (Srbija, Hrvatska i Vatikan te islamske države).

Istorijski posmatrano deo muslimanskih stanovnika se je odvojio od Srba i Hrvata, pa su si njegovi vođi izmislili i »muslimanski narod« pod imenom »Bošnjaci«, takodje i »Muslimani«. Njihov idejni vođja, **Alija Izetbegović**, je zatim zatražio, da u BiH preovlada većinski narod – Bošnjaci, a Srbi i Hrvati bi postali nacionalne manjine.

Muslimanski nacionalizam razvijao se istovremeno sa ostalim nacionalizmima u Jugoslaviji, ali je ipak zbog svog ekstremizma često okvalifikovan kao »muslimanski fundamentalizam«.

Bilo je savim logički, da zajednički život triju etnita u BiH nije moguć. Razvoj događaja je to potvrdio.

Dana 15. 1. 1991 bila je usvojena Deklaracija o nezavisnosti BiH.

Srbi su se zato odlučili za referendum, koji je održan 9. 11. 1991, na kome se 92 % Srba odlučilo, da ostanu u Jugoslaviji kao posebna federalna jedinica, a skupština srpskog naroda je 9. 1. 1992 proglasila **Srpsku Republiku BiH** kao federalnu jedinicu Jugoslavije.

Sledio je i referendum muslimanske strane, a zatim se umešala EZ; tako je bila 18. 3. 1992 izvedena kantonalizacija BiH, pa je zatim bila BiH i međunarodno priznata.

U međuvremenu se desilo sledeće:

- Slovenija se je poptuno osamostalila, jer se je iz nje povukla JNA;
- u Hrvatsku su došle mirovne snage UNPROFOR;
- Makedonija se je odcepila bes oružanog sukoba;
- Srbija i Crna gora su oblikovale Saveznu republiku Jugoslaviju;
- JNA se je 19. 5. 1992 povukla iz BiH (završetak secesijskog rata između SFRJ i BiH).

Ratovi između kantona su mogli da počnu, jer su se sve tri ednitate na njih dobro pripremile. U centru pažnje je bio srpsko-muslimanski sukob, koji je završio sa Srebrenicom!

Njihove strategije su bile sledeće:

O ulozi i značaju BiH u strategiji JNA svaka je rasprava suvišna. Dovoljno je samo spomenuti, da je bilo radi centralnog položaja u BiH razmešteno 60 % svih jugoslovenskih vojnih kapaciteta, od industrije, skladišta i skloništa do ljudskih kapaciteta.

U građanskom ratu, na verskoj i etničkoj osnovi, u centru pažnje je bio rat bosanskih Hrvata i Muslimana protiv bosanskih Srba. Radilo se o krvavom, genocidnom ratu, a na osnovu neporavnatih »računa« iz prošlosti! Radilo se i o protivrpskom paktu, ocenio je avtor, a kojeg su podpisali Tuđman i Izetbegović nakon diktata SAD!

Minimalan strateški cilj Hrvatske, a time i bosanskih Hrvata, bio je, da se deo BiH – Herceg Bosna osamostali ili priključi Hrvatskoj, matičnoj državi. U tom smislu su i vojnički saradivali sa bosanskimi

Muslimani, pa je u formacijskom sastavu 1. korpusa Armije Republike BiH najpre bila brigada »Kralj Tvrdko«, a kasnije 124. laka brigada istog naziva. U BiH su borbeno delovale redovne jedinice Hrvatske vojske, naravno, pored Vojska bosanskih Hrvata i stranačke HOS (hrvatske oslobodilačke vojske).

Avtor navodi, da je pak strategija bosanskih Muslimana počivala na očitoj prevari o avtohtonosti Muslimana kao bivših Srba, koji su u prošlosti prešli u islam. Njihova opcija je bila verska mržnja i prevlada nad Srbima, u čemu su i uspeli, jer jim je međunarodna zajednica priznala da formiraju Armiju Republike BiH! Ipak ta vojska nije uspela realizovati strateškog cilja – islamizaciju cele BiH, pa je na kraju zatražila posredovanje jedinice UNPROFOR-a, a na kraju se desio i dejtonski sporazum.

Bosanski Srbi su imali sličan stragijski pristup kao hrvatski Srbi (u Hrvatskoj), dakle, jedinstvenu Jugoslaviju, a u BiH ista prava kao jedan od konstitutivnih naroda. U početnom perijodu je upravo JNA branila prava bosanskih Srba u sukobima sa muslimansko-hrvatskom koalicijom. Posle povlačenja JNA iz BiH je i srpska strana pristupila organizaciji svoje sopstvene vojske.

Dr. Radovan Karadžić, predsednik Srbske republike BiH, je 12. 5. 1992 odredio strateške ciljeve kao odgovor na Deklaraciju o nezavisnosti BiH od 15. 10. 1991. Radilo se o dosta kasnom opredeljenju do muslimansko-hrvatske federacije, pa i za neke druge strateške ciljeve.

Armija Republike BiH (AR BiH) bila je ustanovljena 9. 4. 1992 – komadant **Hasan Efendić**, bivši pukovnik JNA, a sastavljena pre svega iz jedinica Patriotske lige, Zelenih baretu i drugih naoružanih grupa. Patriotska liga je bila paravojnička organizacija glavne muslimanske stranke – Stranke demokratske akcije, ustanovljene marta 1991 u Sarajevu, a koju je vodio Alija Izetbegović.

AR BiH je imala 7 korpusa. Glavni komandant je bio Alija Izetbegović, a načelnik štaba general **Sefer Halilović**, a kasnije general **Rasim Delić** (oba majora JNA).

U toku povlačenja JNA iz BiH ubijeno je 500, a ranjeno oko 2.000 pripadnika. Bilo je i slučajeva jezivih ubojstava (čekićem i slično).

Vojska Republike Srpske (VRS) imala je u svom sastvu 5 korpusa KoV i jedinice avijacije i protiv-vazdušne odbrane. VRS je usvojila defanzivnu strategiju odlučne odbrane u unutrašnjem oružanom sukobu

– građanskom ratu etničnog i verskog karaktera. Suprotne strane (muslimanska i hrvatska) su širile medijske konstrukte o srpskoj agresiji, okupatoru i slično.

Avtor se pretežno zadržao na dve epizode ovog nadasve krvavog građanskog rata – okruženju Sarajeva i pokolju u Srebrenici. Razlog je jednostavan: na haškom tribunalu je nastupao kao ekspert i svedok srpskih generala, pa je tako mogao sada i domaćoj javnosti predstaviti detaljnu ekspertizu, a koja sudije u Hagu nije ubedila (tužilac je za generala Mladića zatražio kaznu doživotnog zatvora zbog genocida i vojnog zločina u Srebrenici, moja napomena). Knjiga bi tako mogla imati i naslov ***Kako sam branio srpske generala u Den Hagu***, jer je toj temi posvetio čak 114 stranica (sa uvodom onoliko koliko je napisao o ratu u Sloveniji i Hrvatskoj, 18+114 stranica).

Posebno spominjem samo tkz. operaciju ili akciju pod šifrom »**Krivaja-95**«, masakar u Srebrenici, za kojeg avtor navodi, da je njime srpskoj vojsci pričinjena velika sramota, međutim ne kaže ko je bio glavni krivac ili pak idejni otac tog genocidnog čina, pogotovu što su i Radovan Karadžić i general Ratko Mladić bili celo vreme u blizini mesta ovog zločina.

Iako se u javnosti i na haškom sudu najčešće spominje cifra 8.000 pobijenih civila u Srebrenici, avtor pokušava, da tu brojku smanji na 7.000 ili manje, no, pri tome dodaje malo poznati podatak, da je u tom broju pobijenih bila je celokupna **28. divizija muslimanske vojske**, sastava 5 brigada, čiji vojnici su odbacili oružje i onda se pomešali među civile iz Srebrenice, koji su organizovano napuštali grad. Zato avtor i navodi tezu, da u Srebrenici ni bio samo masakar civila (muškaraca), nego i ratnih zarobljenika, koje je bilo teško raspoznati!

Naravno, haški su sudije tražili glavnog naredbodavca, jer masakar onakve veličine nije mogao narediti nikakav komandir čete! Konačno, i vojne zarobljenike je zabranjeno ubijati!

Radilo se o **Drinskom korpusu VRS**, kome je komandovao general **Milenko Živanović** odnosno za conu odgovornosti **Bratunske brigad**. Pošto za ratne zarobljenike obično brinu organi vojne bezbednosti i vojne policije, to su haške sudije odgovornost tražile i od pukovnika **Ljubiše Beare**, načelnika službe vojne bezbednosti GŠ VRS (osudjen na doživotni zatvor, moja primedba), inače i mog dobrog poznanika iz Splita, kao i od načelnika vojne službe bezbednosti Drinskog korpusa potpukovnika **Vujadina Popovića** i načelnika bezbednosti Zvorničke brigade kapetana **Draga Nikolića**, koji je dobio zadatak, da pripremi smeštaj ratnih zarobljenika.

Avtor ipak navodi glavni dokumenat o srpskom priznanju zločina u Srebrenici. Naime, radilo se o sporazumu, kojeg je sa hašim tužiocem potpisao **Dragan Obrenović**, v. d. Zvorničke brigade, kako mu je 13. 7. 1995 u 20.00 časova izjavio Drago Nikolić, načelnik bezbednosti brigade, da mu je Vujadin Popović, načelnik bezbednosti Drinskog korpusa kazao kako će narednog dana u conu brigade doći »**velika skupina ratnih zarobljenika iz Srebrenice, koji će biti likvidirani**«!

Avtor takodje navodi, da se je 13. 5. 1995 u skladištu u Krvavici dogodio **prvi masakr** grupe ratnih zarobljenika, kada je jedan od muslimankih zarobljenika napao i ubio srpskog policajca, a drugog teže ranio, nakon čega su srpski policajci odgovorili vatrom, a zatim i nastavili sa pobijanjem preostalih pojedinačno.

Avtor takodje navodi izjavu bivšeg šefa policije u Srebrenici **Hakije Meholjića**, po kome je Alija Izetbegović bio »**spreman na masakar do 5.000 gradjana, da bi tako izazvao vojničku intervenciju iz inostranstva**«!

Zato je bio avtorov odbranaški stav okolo sporednih momenata sasvim nepotreban!

Avtor je na kraju zaključio ovako:

- radilo se o unutrašnjem oružanom sukobu in gradjanskom ratu, u kome su očestvovale tri nacionalne skupine; Muslimani (Bošnjaci), Hrvati i Srbi;
- na muslimanskoj strani su neko vreme delovali i Muslimnai Cazinske krajine, koji su formirali i svoju federalnu jedinicu – Zapadnu Bosnu (vodja Fikret Abdić);
- sve tri nacionalne zajednice su na svojoj teritoriji formirale organe državne vlasti i oružane snage;
- Hrvatska je povremeno na teritoriji BiH učestvovala sa svojim ratnih jedinicama;
- nakon povlačenja JNA iz BiH, srpska strana je bila optužena kao agresor, jer je navodno JNA Srbima ostavila sve svoje resurse;
- protiv RS je zajedno delovala muslimansko-hrvatska federacija odnosno AR BiH;
- mirovne snage UNPROFOR-a nisu izvršile svoj zadatak, jer su u većini slučajeva saradjivale sa muslimanskom vojskom;
- oružani sukobi u BiH su bili niskog intenziteta;
- preovladjivali su odbranbeni sukobi taktičkog nivoja;
- nijedna strana nije mogla biti agresor bes vanjske pomoći;

- nije se radilo o nikakvoj »velikosrpskoj agresiji«, jer je u BiH nastala samo mala Republika Srpska;
- oružani sukob u BiH je bio svakako u kontekstu razbijanja Jugoslavije, sa čime je najviše izgubila srpska strana i srpski narod, jer su bili na kraju ostali podeljeni na tri odvojena dela.

Zaključak (moj)

Avtor je pravilno ustanovio, da se u slučaju Slovenije i Hrvatske radilo o odcepljenju, a u Hrvatskoj i u BiH takodje i za građanski rat sa nacionalističkim i verskim karakterom, a u sva tri slučaja i za tzv. unutrašnji rat odn. unutrašnji oružani sukob.

Velika je šteta što se avtor opredelio za nesrazmernu obradu sva tri slučaja »razbijanja Jugoslavije«, a pri tome uglavnome branio tezu, da se ni u jednom slučaju radilo o velikosrpskim ambicijama i planovima.

Na osnovi izmišljene (i nedokazane) izjave Kučana, je sasvim pogrešno procenio, da se u Sloveniji radilo o sukobu između Srba i Slovenaca! U tom smislu je veoma pogrešna njegova izjava, da je Slovenija kriva za ratove u Jugoslaviji, za koje uopšte nije ni formalno optužena!

Takvih pristrasnih izjava se jedan doktor vojnih nauku ne bi smeo priuštiti.

Lično sam već davne 1998 godine analizirao sve »ratove« na Balkanu, te došao do zaključka, da su iste izvele nacionalističko-stranačke elite, takodje i po dogovoru (Milošević–Tuđman) i po sugestiji stranih savetnika (nemačkih i američkih).

Avtor je apriorno odbacio krivdu Srbije, ali je pri tome zaboravio na izjave odgovornih srpskih političara (Miloševića, Čosića i Jovića), pa i na činjenicu, da su na haškom sudi preovladjivali upravo srpski optuženici sa Miloševićem na čelu.

Takodje nije tačno, da u JNA nismo imali planove i snage za unutrašnji rat odn. za tzv. »specijalni rat«! Nacrti su se nalazili na nivou komande vojišta, lično kot načelnika bezbenosti, u koje je imao uvid samo komandat vojišta. U varijanti samostalnog delovanja (bes podrške SDB i milicije) ja sam kao načelnik odeljenja bezbednosti 9. armije odredjivao koje političke strukture ćemo izolirati i koje objekte kontrolirati (naravno, nije se radilo o pojedinačnim spiskovima nego samo za oznaku »članovi predsedništva SRS i RIV«, kao i za RTV, Telekom i saobraćaj – vazdušni, pomorski i na kopnu), o čemu sam

javno pisao, ali avtor to nije pročitao, jer moj Balkanski vojni poligon nije preveden na srpski.

O sukobu između Hrvatske i JNA ja sam 1989 napisao sledeće:

*Sada, kada već znamo za Miloševićevo političke nakane i igre sa Tuđmanom i Amerikancima, lakše je analizirati srpsko-hrvatski unutrašnji sukob. Sigurno je, da se nije radilo samo o sukobu srpskog i hrvatskog naroda u Hrvatskoj. Radilo se takođe za režirani odn. za dogovoreni rat, sukob. Potrebno je samo pročitati Jovićeve **Poslednje dana SFRJ** – Hrvatska je dobila tzv. »domovinski rat«, a razrešila je takođe osnovni problem: »njihovi« Srbi su skoro dobrovoljno i bes otpora napuštali svoju hrvatsku domovinu. To su učinili tako, kako su ranije o tome razmišljali Čosić i Tuđman na razgovorima u Švajcarskoj, naime, da su moguća takođe i »humana preseljevanja naroda«, naravno uz bojni ples i vojničku muziku!*

Naravno, da ljudi ne bi ni slučajno pomislili na prave režisere tih krvavih i tragičnih događaja!

Avtor se doduše srami i osudjuje pokolja vojnih zarobljenika i civila u Srebrenici, ali je zaobišao glavno pitanje: ko je naredio, da se samo za dva dana postrelja toliko velika gomila Bošnjaka odn. Muslimana? Navodno od 2.000 do 7.000?

Toliko jih naime nije poginulo ni u sva tri sukova prilikom razbijanja Jugoslavije!

Najviše me čudi, da avtor nije pročitao knjigu Ivana Stambolića⁷, bivšeg predsednika Srbije, koji je među ostalom zapisao i sledeće:

- Srbije je prva legalizovala odcepljenje od SFRJ, kaka je promenula savezni ustav (ukinila pokrajine);
- uvela je ekonomsku blokadu Slovenije i upala u monetarni sistem Jugoslavije;
- dozvolila je kaznenu ekspediciju JNA protiv Slovenije, podržala pobunu hrvatskih Srba, pokušala podeliti Bosnu i Hercegovinu, itd.

I za generale važi, da je treba najpre razmotriti probleme u svojoj kući!

---

⁷ Ivan Stambolić, *Put u bespuće*, Beograd, 1996.

